

פגישה

מאת: אמנון שמוש

קטע מהספר "ארזים" בהוצאת "מסדה"

סיבוקה זו מה טובה! ובכן, כלי-כוח חתיכות-חתיכות של לחם יבש מבושלות במים רותחים, שהוסיפו להן מעט סוּם כחוש ומעט נענע מיובש ומסודר ושאריות גבינית-הצגן המלוחה שלא הצלחנה עוד למרסרה. ומלח לפי הטעם, כמובן. ומסיטה של לימון, אם רוצים.

ריחות הסיבוקה שעלו מן המטבח הגויק את ידו של אברסליים אז רועו של מירד. כגור הנשקף אל אמו לפי הריח נצמח זה אל הקיר, שאף אז גלי הריח המוכר אל קרבו ולחש מתנשם: "אני בטוח שזה כאן. מצאנו."

מאז שיצא הנער מעירו ועלה ארצה, החליפה נזירה שם ובית ומעמד. ולא היה קל לאתר אותה מבלי לעורר תמיהות וחשדות. בבית שבו גרו בשעתו מצאו השניים משפחה ארמנית. ששאלה יותר משהשיבה. כקושי נקראו מסקרנותם של הללו, שהריחו אפשרות של חסנתות מבלי להיות, שאוחו לקחו בדפי שכירות. שעה ארוכה תעו במסעותו. ממעטים מבלי, ממעטים לבלוט, עד ששצאו את הבית, בית טרוי.

כיווננו אז השעה כך שחובעל יהיה בשוק. כלומר בעבודה, ושהילדים יהיו

אמו של אברסליים היתה אשה נאה בשנות הארבעים הראשונות שלה. כשנתיים אחר פטירת בעלה משה שוריים ונישאה ליעוב (יעקב) קרדי האמן - חיים כתייטיים שהלכיש את חמיצת הגאמליה והמשך לגור בכחסיאת. כיוון שהיתה צעירה רועננה ויופיה מומזר, מאשאללה, לא הקפיד זה על ייחוסיות וקתה לו לאשה. ומאז ניהוסף לשמה תואר "סית" (גברת). וכל העיר הכירה בה כ"סית נזירה". צריעין וברו והזכירו את עברה בתור נזירה אשת השמש העני, אך רק מעטים זכרו אותה כנזירה אליועידה - בת הזקונים של רמול המסכן והטוב. רמול זה היה עובר במסעות כל יום ישיי בשעות הצהריים, טס עוד על ראשו ושק על שכמו, עובד וקורא אותה כקריאה עברית שבישרה את בוא השבת: "מיוון! מיוון! מיוון! יא ג'ראני" היה קורא, ודלותו נפתחה מכל צד, ונשים צדקניות מוציאות לחם או תבשיל או מאפה או מרקחת, כל אחת לפי יכולתה, כל אחת לפי רוחה. טובב היה החילה על פתחי העשירים ללקט ולמלא, ואחריוך על פתחיהם של עניים לחלק, שלא ייאצו הללו להתבות ולצבוא על פתחו נדחקים ומבוויסים. ומה שהיה נשאר

הספר החדש של אמנון שמוש, 'ארזים', היוצא בימים אלה לאור, הוא רומן מרגלים לגמרי לא דמויני, מבוסס על קודותיו של יצחק שושן, שהיה מרגל בביירות בימי מלחמת העצמאות

נאלצתי לכנות את הספור כעצמי. בחיפה הייתי אומר שאני מיפו, וכיפוי שאני משכס. כנחור לי לכותב כמקומות שהכרתי. כפנישות עם פלשתינאים בלבנון היינו מקדירים לשאול ראשונים את כן שחננו מזיכור הוא. מעט שאל אותי מיהר לפני שהספקתי לשאול. אמרתי לו, שאני מחיפה, ונקבתי אמילו בשם הסכונה וברובו: סימטת שרה. אהננו כשנינו, אמר לי, איך לא נתקלנו בו בזה? מייד פסרתי לו, שאני נגמר כשהייתי נער, היה עלי לפרנס את אחי, לכן הלמתי לעבוד בבית נבאללה והייתי בא לחיפה רק לביקורים. הדור שנא אחרינו התחיל להכין סיפורים, אבל גם הם היו על כרעי הרגולות. היום כבר קראו ספרים, וירועים שכיום זה דבר אלמנטרי.

הוא אינו מוצא בעצמו תכונות אידיאליות או אופייניות למרגל. יתרונו היחיד, אומר שושן, הוא שגולד וגדל בארץ ערביה והכיר את מנהגיה לפני ולפנים, דברים שאיראפטר לאמוד, כמו: איך עושים טהרה לפני התמילה, איך בוצעים להם, כל גוני הפניות והרכבות. מה שג'ו להיאסרה הספיק לשנות, המוסד בחיולו עוד לא ידע. שלחו מרגל לארץ אויב בלי סיפור כיסוי, בלי מפת העיר, וקיוו למטוב. התכוננו לשרות כביירות יותר כשנתיים, מספר שושן, תרגילים כשאם חיה, סירום ומבצעים בארץ ובשטחים ערביים. אבל המקרים שלנו לא ידעו או מה זה סיפור כיסוי. השבו ערביי הולך לערבים, והכל יהיה בסדר. לא להיבדו לנו הוות: המלוכה, תוכנית בית-ספר, מורים.

ליצחק שושן אסור להצטלם רובו עלילותו חסיות עיון, אבל מותר לגלות, שהוא איש קטן ומאסיר. כל השנתיים של מלחמת-העצמאות נילה שושן בביירות. יחד עם הלאחשן חבוק כהן נשלח לאסוף ולסדר מידע מוריעני. השניים העבירו גם מידע כללי: על מצב הפליטים הפלשתינאים שעזבו את הארץ, על מנהיגים מקומיים בלבנון, על המצב הכלכלי, על דעת הקהל.

הפגישה בין אמנון שמוש ליצחק שושן התרחשה כבר לפני עשר שנים, בכנס של חלבים. שושן אמר אז לשמוש, שהוא עוד שתיים-שלו, אבל יש רבדים שהיה רוצה לטפל. שמוש חלף על מהמפנס, והם החלו לעבוד על הספר. בדרך לקח שמוש מסקופי כויר לכתוב את 'הכתר', על יגולוי הפתח התורה, כתר ארם צבא.

גם יצחק שושן נולד בחלב, וגם הוא הגיע להכשרה בקיבוץ. אמילו לא ידע עברית, כשגויים עם חבריו למחלקת הערביה של הפלמ"ח. את התחלנו לררית את הארץ, את הישראליות, הוא זוכר, ולשוחח עם חברו, לרקוד הורה. עוד ערדנו בעד והייסגנו, והמספיק אותנו בריוק או כן. כשחותרים לארץ, ארצה שוטנים, הייתי כמו עולה חרש.

ב'אליאנס'. אם יש לה קטנים - אמר מירד - הם ממילא לא יבינו הרבה. קטנים - תמה אברסליים, מאן עריון לקונו שאמו נישאה וילדה התחילה חיים חדשים. תחילה סקרו מרוקת את בית-האבן בעיקר עם החלונות המקושתים והמסורבים. אברסליים הסתחר במפתחו של בית מפול, בטוח ראייה ושמיעה. מירד ניגש ויחיד אל הדלת לווחה שהאשה לבדה בבית. הם

בתחית השק ובדמנת הסס היה רמול נוטל לביתו, להשביע רעבון וידיו. לרוב היה נשאר להם רק הלחם היבש. וכך למדו אשוחו ונבניתו לשל "סיבוקה". עד היום מבשלת סית נזירה סיבוקה שאין דומה לה, וכל משפחת טרוי נועמת ומשבתה. אמילו הקריעה, שילוו תחילה את העימה, נעלמו. אחר שיעזבו הבהיר לאחיותיו ולגיסותיו וחס כבוד שלו לאשת-זקנתו. תשאלו: